

ПРОВА Л.В., КОСІОР Л.Т., КОРОЛЬ А.П., кандидати с.-г. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ljudmila.prva@rambler.ru

БАЛАНС МІДІ, ЦИНКУ І МАРГАНЦЮ У ОРГАНІЗМІ СВИНЕЙ ЗА РІЗНИХ ДОЗ ТА СПОЛУК СЕЛЕНУ У РАЦІОНІ

Вивчено вплив неорганічної і органічної сполук селену у дозах 0,2; 0,3; 0,4 мг/кг сухої речовини на баланс мікроелементів в організмі свиней. Введення органічної сполуки селену на рівні 0,3 і 0,4 мг/кг сухої речовини сприяє збільшенню засвоєння міді на 17,2 і 15,2 %, цинку – на 10,2 і 8,1 % і марганцю – на 35,2 і 32,1 % в їх організмі.

Ключові слова: селен, мідь, цинк, марганець, свині.

Постановка проблеми. Виробництво і постачання населенню продуктів харчування, зокрема свинини високої якості – одне із головних завдань тваринництва. М'ясо свиней багате на повноцінний білок, незамінні амінокислоти, вітаміни групи В та мінеральні речовини [1]. Проте забезпечення високої продуктивності свиней та якості продуктів їх забою залежить від повноцінної і збалансованої годівлі не тільки за енергією і протеїном, а й мінеральними речовинами, у тому числі мікроелементами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних умовах природна нестача мікроелементів у раціонах тварин посилюється за рахунок техногенного забруднення. При цьому зростає дисбаланс хімічних елементів як у довіллі, так і біологічних об'єктах. Потрапляючи до організму, важкі метали витісняють біогенні мікроелементи із тканин і замінюють їх у метаболічних процесах. Виникає дефіцит мікроелементів, що спричиняє значні збитки як через загибель тварин, так і через зниження продуктивності та біологічної повноцінності продукції тваринництва [2, 3]. На сьогодні актуальним є вивчення можливості застосування кормових добавок, що забезпечують підвищення захисних функцій і пристосованості організму тварин до дії різноманітних чинників навколишнього середовища. Серед біологічно активних добавок найпоширенішими є препарати селену. Особливого значення нині набуває дослідження взаємодії селену з іншими мікроелементами, що нормуються у раціонах, у зв'язку з підвищеним техногенним впливом на організм тварин [4].

Метою досліджень було вивчення впливу різних доз та сполук селену на баланс мікроелементів в організмі свиней.

Матеріал і методика досліджень. В умовах свиноферми ТОВ „Пилипчанське” Білоцерківського району Київської області був проведений науково-господарський дослід на поросятах породи велика біла, вік яких на початок зрівняльного періоду складав 2,5 місяця. За методом груп, за принципом пар-аналогів було сформовано 5 груп по 10 голів у кожній. Упродовж усього досліді свиней годували повнораціонними комбікормами двічі на добу. До складу комбікорму включали ячмінь, пшеницю, кукурудзу, соевий шрот, кормові дріжджі, сінне борошно, вітамінно-мінеральний премікс та мінеральні добавки (сіль кухонна, крейда кормова, дикальційфосфат).

Під час основного періоду досліді тваринам контрольної групи згодовували комбікорм з фактичним вмістом селену (0,07 мг/кг сухої речовини), а до раціону свиней 2-ї дослідної групи додатково вводили селеніт натрію у кількості, що необхідна для досягнення 0,2 мг селену в 1 кг сухої речовини. Тваринам 3, 4 і 5-ї груп до комбікормів вводили органічну сполуку селену з доведенням загального рівня селену відповідно 0,2; 0,3 і 0,4 мг/ кг сухої речовини.

Наприкінці науково-господарського експерименту провели фізіологічний дослід на п'яти групах тварин по три голови з кожної групи з вивченням перетравності поживних речовин корму, а також обміну азоту та мінеральних елементів за загальноприйнятими методиками.

Результати дослідження та їх обговорення. Відомо, що мідь входить до складу багатьох ферментів, бере участь у тканинному диханні, в обміні вуглеводів, ліпідів, гормонів, вітамінів, зокрема аскорбінової кислоти, стимулює функціонування щитоподібної залози. Мідь сприяє всмоктуванню заліза в кишечнику і мобілізує його з тканин на утворення гемі, що в кінцевому випадку впливає на продуктивність тварин.

У ході досліджень відмічено, що уведення до раціонів селеновмісних сполук сприяло підвищенню засвоєння міді в організмі свиней (рис.1).

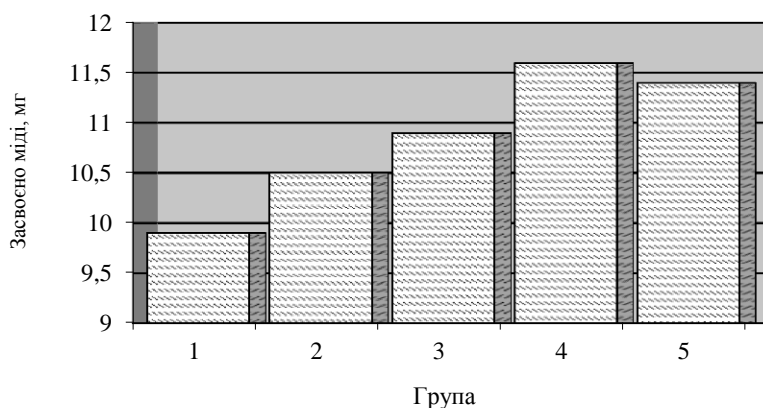

Рис.1. Рівень засвоєння міді в організмі піддослідних свиней, мг.

Зокрема, в тілі свиней 2, 3, 4 і 5-ї дослідних груп щодоби засвоювалося міді більше, відповідно, на 6,1; 10,1; 17,2 і 15,2 %, порівняно з контролем. Про ступінь використання спожитої міді можна легко простежити за співвідношенням засвоєного мікроелемента до спожитого. За цим показником свині 2, 3, 4 і 5-ї дослідних груп переважали контроль, відповідно, на 1,9; 3,2; 5,6 та 5,1 %. Отже, обмін міді певним чином залежить від джерела та кількості селену у раціоні. Найвищі показники засвоєння міді відмічені у тварин, які отримували органічну сполуку селену у кількості 0,3 і 0,4 мг/кг сухої речовини. У ході експерименту досліджували вплив різних рівнів і джерел селену на обмін цинку (рис. 2). Цинк – майже універсальна складова живої матерії. Він бере участь у процесах клітинного дихання та окиснення вуглеводів, підвищує енергетичний обмін, впливає на синтез, всмоктування та транспортування вітаміну А в шлунково-кишковому тракті та печінці.

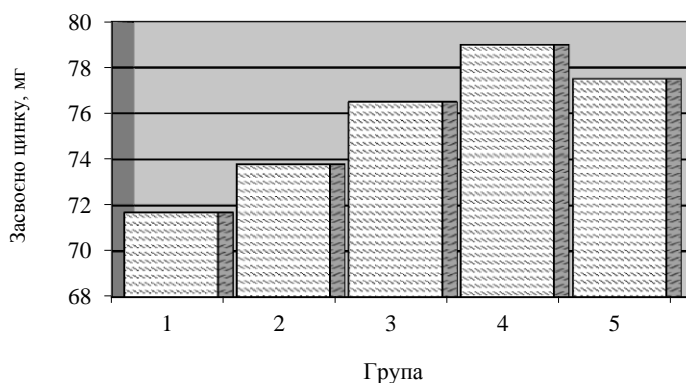

Рис.2. Рівень засвоєння цинку в організмі піддослідних свиней, мг.

За кількістю засвоєного цинку свині 2, 3, 4 і 5-ї дослідних груп переважали контрольних аналогів, відповідно, на 2,9; 6,7; 10,2 і 8,1 %.

У ході експерименту відмічена тенденція до більш ефективного використання цинку в організмі тварин дослідних груп, про що свідчить співвідношення кількості засвоєного елемента до спожитого. Так, за цим показником тварини 2, 3, 4 і 5-ї дослідних груп перевищували контрольних аналогів, відповідно, на 0,9; 2,2; 3,4 і 2,7 %, проте за статистичною обробкою даних різниця між показниками контрольної і дослідних груп була невірогідною.

Отже, введення селену у раціони у вигляді неорганічної і органічної сполук його зумовлює тенденцію до покращення засвоєння цинку в організмі свиней. Проте перевагу мали тварини, які споживали комбікорм збагачений органічною сполукою селену у дозі 0,3 мг селену в 1 кг сухої речовини.

Збагачення селеном комбікормів свиней дослідних груп вплинуло не тільки на обмін міді і цинку, а й на баланс марганцю в їх організмі. Марганець сприяє інтенсифікації росту молодих тварин, впливає на кровотворення (особливо в поєднанні із залізом, міддю та кобальтом), бере

активну участь в окислювально-відновних процесах, тканинному диханні, впливає на обмін вуглеводів, підсилює дію вітамінів С, В₁ і В₁₂, тісно пов'язаний з відтворними функціями тварин.

Уведення селену до раціонів супроводжувалося підвищенням засвоєння марганцю у організмі тварин дослідних груп (рис. 3).

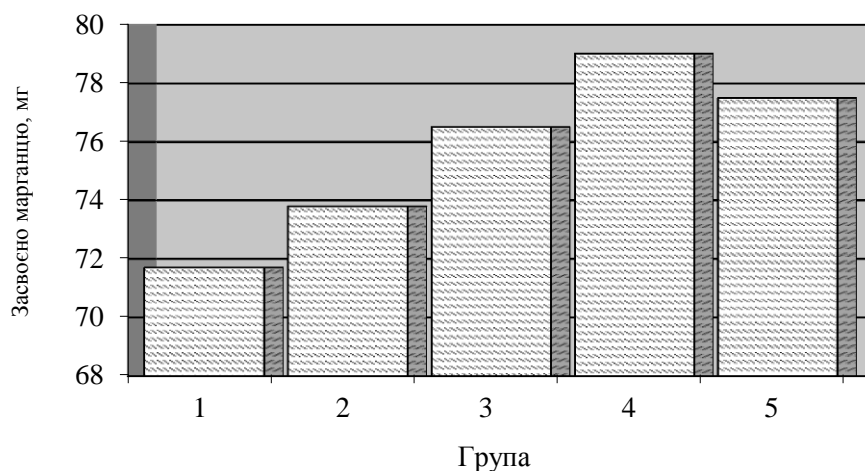

Рис.3. Рівень засвоєння марганцю в організмі піддослідних свиней, мг.

Порівнюючи кількість марганцю, яка була засвоєна в організмі піддослідних свиней, відмічалось підвищення цього показника у тварин 2, 3, 4 і 5-ї дослідних груп відповідно на 9,8; 17,6; 35,2 і 32,1 %. За співвідношенням кількості засвоєного елемента до спожитого свині 2, 3, 4 і 5-ї груп переважали контроль, відповідно, на 1,1; 2,0; 4,2 і 3,9 %.

Отже, введення сполук селену до раціонів у дозі 0,2–0,4 мг/кг сухої речовини сприяє збільшенню засвоєння марганцю в організмі свиней. При цьому найвищий баланс марганцю відмічено у тварин, які отримували органічну сполуку селену у кількості 0,3 і 0,4 мг/кг сухої речовини.

Висновки. Збагачення комбікормів відгодівельного молодняка свиней органічними і неорганічними селеновмісними сполуками сприяє підвищенню засвоєння міді, цинку і марганцю у їх організмі. При цьому найбільше засвоєння цих елементів відмічено у свиней, до раціонів яких вводили органічну сполуку селену у дозах 0,3 і 0,4 мг/кг сухої речовини.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Дяченко Л. С. Вплив селеніту і селенату натрію та сел-плексу на перетравність корму, обмін азоту і продуктивність відгодовуваних свиней / Л. С. Дяченко, О. В. Онищенко // Аграрні вісті. – 2007. – № 3–4. – С. 9–12.
2. Рубльовський Д. Мінеральні речовини для свиней / Д. Рубльовський // Тваринництво України. – 2004. – № 4. – С. 29–30.
3. Коваленко М. В. Вплив селеновмісних добавок на показники специфічного імунітету та неспецифічної резистентності у курчат / М. В. Коваленко, Л. М. Степченко, А. І. Шевцова [та ін.] // Фізіологічний журнал. – 2008. – Т.54. – № 1. – С. 69–73.
4. Ібатуллін І. І. Використання селену у світлі теорій живлення тварин / І. І. Ібатуллін, Г. О. Богданов // Матеріали науково-практичної конференції „Актуальні проблеми годівлі тварин і технології кормів”. – К., 2008. – С. 19–21.

Баланс меди, цинка и марганца в организме свиней при разных дозах и соединениях селена в рационе Л.В. Пирова, Л.Т. Косиор, А.П. Король

Изучено влияние неорганического и органического соединений селена в дозах 0,2; 0,3; 0,4 мг/кг сухого вещества на баланс микроэлементов в организме свиней. Введение органического соединения селена на уровне 0,3 и 0,4 мг/кг сухого вещества способствует увеличению усвоения меди на 17,2 и 15,2 %, цинка – на 10,2 и 8,1 % и марганца – на 35,2 и 32,1 % в их организме.

Ключевые слова: селен, медь, цинк, марганец, свиньи.

Balance of copper, zinc and manganese in pigs for different doses and connections of selenium in the diet

L. Pirova, L. Kosior, A. Korol

Influence of inorganic and organic connections of selenium is studied in doses 0.2; 0.3; 0.4 mg/kg dry matter on balance of microelements in the organism of pigs. Introduction of organic compound of selenium at the level of 0.3 and 0.4 mg/kg dry matter assists the increase of mastering of copper on 17.2 and to a 15.2 %, zinc – on 10.2 and 8.1 % and to the manganese – on 35.2 and 32.1 % of their body.

Key words: selenium, copper, zinc, manganese, pigs.